

→ UNDER CONSTRUCTION ...

После кратке посете Уједињеним Арапским Емиратима у марту ове године, тачније њиховом најинтересантнијем и најпознатијем делу који чине градови Дубаи и Абу Даби, остали су јаки али недоречени утисци. Као неко кога интересују различити аспекти “наше” струке, од урбанизма, архитектуре до извођења радова, још увек не могу прецизно да дефинишем шта је то што ме толико одушевљава или са друге стране дубоко разочарава у том чуду које убрзано настаје без ограничења. Експанзија града Дубаија, као и најављени развој већ заокруженог Абу Дабија, већ су постали познати широм света и готово да нас скоро ништа не може изненадити. Према неким изворима на овом месту се тренутно налази око 25% свих кранова и дизалица ангажованих у свету. Када на лицу места угледате хоризонт препун стубова и стрела крана, та процена делује чак и помало скромно. А скромност у Дубаиу, када је изградња у питању сигурно није врлина. Додајте на то незамисливе количине оплата, скела, подупирача, мешалица и пумпи за бетон, заиста леп призор за очи сваког инжењера.

Како укратко описати овај град настао у пустињи, на самој обали мора? Карта града већ ће вам доста тога рећи: скоро све локације које вам привуку пажњу имају ознаку „under construction” што једноставно значи да су тренутно у изградњи и да на лицу места можете видети само градилиште у сред пустиње, до пола завршен објекат, или чак ни то, већ само празан песком прекривен плац. Овај град не пати од комплекса прошлости, ретки су остаци старих објеката, они су сачувани, претворени у музеје или заводљиви лавиринти традиционалних сукова. Пре 25 година овде се мало тога могло видети, за 5 година град ће се драстично променити.

На први поглед овај град је скуп раштрканих шопинг центара, добрих аутопутева, луксузних хотела и безброј солитера. Између су се некако уденуле стамбене зоне, перфектно сређени паркови, марине и још по неки тржни центар. Раздаљине између наведених тачака интересовања су огромне и мере се у километрима, те је живот без кола готово немогућ. Када се на то додају високе температуре и влажност, разумљиво је што сви траже спас у климатизованим просторима или алтернативно на плажи. Са друге стране то је полигон на коме нема ограничења, где је све могуће и достижно. И где од идеје до реализације је заиста кратко време, незамисливо за било које услове, а поготово наше. Очигледан је утицај капитала на количину и брзину изградње. Све што се процени да

треба изградити настаје у рекордном року – путеви, мостови, метро... Такође, чини се да непостоји ограничење у идејама, што луцидније, то је боље. И све је усмерено ка двома стварима: уживању и заради. Шта рећи када се у овом граду управо постављају климатизоване чекаонице на аутобуским станицама?

Очигледна је потреба да све што се осмисли и гради буде са префиксом НАЈ – највећи, највиши, најлуксузнији. Или барем ПРВИ и ЈЕДИНИ у свету. Само пар примера (списак је сувише дугачак и стално се додају нове идеје):

- Бурџ ал Араб – најлуксузнији хотел на свету са 7*, популаран под називом “Једро”
- Бурџ ал Дубаи – највиша зграда на свету која је још увек у изградњи и чија се коначна висина чува као најстрожа државна тајна, да случајно не би била престижна
- Нови аеродром – већ га називају “мајка свих аеродрома” јер ће имати шест писти, што ће га дефинитивно чинити највећим на свету,
- Емирати мол – тржни центар са скијалиштем, чије слике су већ више пута обишле свет.
- Пројекти палми и мапе света – велики пројекти освајања акваторије, о којима је доста писано и у АГ магазину,
- Нова писта за трке Формуле 1 – специјализован центар за ову врсту профитабилног спорта, до сада невиђен,
- Нови забавни парк – барем два пута већи од Дизниленда.

Крећући на пут унапред сам се радовала посети чувеној Јумеира палми, чија изградња се ближи крају, а баш овај пројекат, први у низу од три планиране палме, највише ме је разочарао. Нешто што ми се учинило као необична идеја и до сада невиђен грађевински подухват, до те мере се извитоперило у току реализације да потпуно квари утисак. Сам облик палме се наравно може сагледати само из ваздуха, али оно што се види са земље је потпуни фијаско, изазван претераним интересовањем купаца кућа на листовима палме и чињеници да продавци нису одолели доброј заради. Број кућа је три пута повећан и сада се листови палме “повијају” под теретом натрпаних и згуснутих вила, које тешко да имају имало интимности потребне за одмор. Успут се шушка да је вода у рукавцима устајала, али оно што је сигурно је блед утисак који оставља архитектура објеката на стаблу палме, у недоглед се понављајући, да не говоримо о линији надземног метроа која пролази тик уз објекте са луксузним апартманима. Толико о палми, уз наду да ће друге две палме више личити на рај за одмор о коме неки сањају.

Хотел Бурџ ал Араб, или једноставно „Једро” привлачи гомиле туриста који га сликају уз уздахе, маштајући да можда једном у животу буду његови гости. Интере-

сантан и елегантан изглед који доминира над морем је свакако заводљив, али вероватно ће временом бити по-мрачен неким новим пројектом, као што је на пример будуће инжењерско чудо – хотел под водом. Оно што заиста мора на свакога да остави утисак је највиша зграда на свету – Бурџ ал Дубаи. Гледајући ка њеном врху, далеко горе у облацима, питам се како ли изгледа седети у крану на 600 м висине, или још боље како ће изгледати седети у канцеларији обавијен јутарњом измаглицом, са погледом који не допире до земље. Поредим је са другим солитерима у близини, који су за моје појмове пристојне висине и настављам да се дивим градитељском умећу. Ово су подухвати какве гледамо у Discovery chanel Megastructure програмима. С том разликом што овог пута грађевина ниче испред мојих очију. Још пар речи о солитерима. Једна од „главних улица” Дубаија је заправо аутопут са шест трака по смеру, која се зове Шеик Заид Роад и која се протеже од рукавца који дели град на два дела (тз. стари и нови) па све до Абу Дабија, удаљеног око 170 км. У свом централном делу она је окружена високим објектима који се нижу један до другог и то делује апсолутно као центар финансијске и градитељске моћи овог града. Али ако одете још неких 30 км ка Абу Дабију, схватићете да поред овог истог пута ниче још већи број солитера, ако смем рећи још лепших и смелијих. Комплекс оближње марине је простор који се наравно још увек гради, али већ сада пружа изузетно задовољство боравка у предивно уређеном простору, са шеталиштем, фонтанама, баштама ресторана и наравно са погледом у висине, ка врховима околних солитера.

Не могу а да не поменем чувене тржне центре, због којих велики број посетилаца и долази у Дубаи. Има их безброј, међу највећима су на свету, непрегледних ходника са безброј радњи свих светских брендова, ресторанима и забавом за целу породицу. Њихов изглед се може описати као потпуни кич, комбинација елемената преузетих из других култура. Примери су Вафи центар који је цео направљен у псеудо египатском стилу, ако се то стилем уопште може назвати и Мерцато центар који је изабрао да се окити перјем италијанске ренесансе. Али убедљиво највише пажње привлачи комплекс више тржних центара на једном месту, који носи име Ибн Батута, по чувеном истраживачу и путолову, Марку Полу арапског света. Инспирисани његовим путовањима пројектанти су осмислили објекте који својим стилем представљају све земље у које је Ибн Батута путовао: Кина, Индија, Египат, Тунис и Андалузија у Шпанији.

О томе шта ће се у будућности тек градити у Дубаиу, неки други пут, као и ономе што већ постоји или се планира у нешто мање атрактивном Абу Дабију. Толико до сада прикупљених утисака, треба сабрати и сортирати. Још увек нисам сигурна да ли више нагињу ка позитивној или негативној страни скале, али сам сигурна да све то треба видети и доживети. Барем једном у животу.

■ **мр Наташа Даниловић Христић, дипл.инж.арх.**

